

PIAȚA INTERNAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

PROF.UNIV.DR. LAZĂR CISTELECAN

Universitatea "Petru Maior" Tg. Mureș, str. N. Iorga, nr. 1, lazar.cistelean@ea.upm.ro

LECT.UNIV.DRD. DANIEL ȘTEFAN

Universitatea "Petru Maior" Tg. Mureș, str. N. Iorga, nr. 1, daniel.stefan@ea.upm.ro

Abstract: The current evolution of human society is characterized by the globalization. This trend is present also in the insurance area and the effects are visible in the international insurance market. This paper work offers a picture of how this market looks today and tries to loom elements of market evolution.

1. Contextul tematic

Constituie adevăr recunoscut faptul că „nevoia de securitate este universală la om”¹. De-a lungul existenței sale omul a fost preocupat să se protejeze de primejdii și de hazardul existenței, mai întâi pe sine și pe familia sa, rudele, bunurile și patrimoniul, afacerile și interesele sale.

Asigurarea se înscrie ca una dintre alternativele de căutare ancestrală a protecției. Ea constă în organizarea specifică a comunității de risc pe principiul mutualității fapt care permite despăgubirea celor care au fost victime ale neșansei prin contribuția celor mai norocoși.

Mai mult ca în orice alt sector de activitate, asigurările – ca prestații de servicii, de preluare organizată a riscurilor și de protecție a vieții și a bunurilor oamenilor – și-au relevat caracterul specific. Pe de o parte, prin faptul că reprezintă tranzacții de comerț invizibil întrucât se vinde promisiunea de protecție prin despăgubire în ipoteza producerii riscului, la un preț negociat, costul real putând fi evaluat numai dacă și atunci când riscul se produce. Pe de altă parte, prin faptul că piața tranzacțiilor de asigurare este convergentă ca scop – protecție de risc – dar segmentată și divergentă prin interesele specifice urmărite de asigurători (profitul, sub incidența concurenței) și asigurați (protecția de risc la un cost cât mai scăzut, dar cu despăgubire la concurența cu prejudiciul generat de risc.

Comerțul cu asigurări are prin excelență, implicații teritoriale, extinse, după caz, de la arealul local, la național și internațional. Protecția de risc prin asigurări urmează obiectivat parcursul spațial al persoanelor și bunurilor sub incidența variatelor riscuri. Se evidențiază astfel faptul că asigurările se manifestă nu doar în cadrul piețelor naționale ci evoluează de o manieră care permite identificarea organizatorică și comportamentală a unor piețe internaționale. O analiză a lor prin prisma parametrilor caracteristici, a mecanismelor de funcționare și a evoluției lor ca stare ori ca tendințe dă posibilitate aprecierii modului și gradului în care asigurările se regăsesc convergent ori divergent în arealul pieței mondiale a asigurărilor.

Conceptul – piață internațională de asigurări nu este clar și nu este definit. Totuși se operează cu acest concept pentru analize ale asigurărilor într-un areal geografic sau geo-economic. Apreciem că factorul locațional, geografic, deși necesar este insuficient pentru a identifica o piață cu caracter internațional. Ni se pare oportună luarea în considerare a gradului de integrare și similitudine a unor piețe de asigurare naționale, zonale pentru a le recunoaște caracterul de piață internațională.

Problematika piețelor internaționale de asigurări este mereu actuală. Dinamismul asigurărilor este recunoscut tocmai pentru că evoluția lor are loc sub incidența raportului: certitudine – incertitudine – risc. Rapoartele periodice ale societăților de asigurări și ale autorităților de supraveghere a piețelor de asigurări demonstrează caracterul adesea imprevizibil al asigurărilor.

¹ Ecole nationale d'Assurance., *Manuel International de l'Assurance*, Economica, Paris, pag. 1

Demonstrațiile sub acest aspect sunt convingătoare. Evoluția parametrilor piețelor de asigurări, nu este liniară pe termen lung. Sincopele, schimbarea locurilor deținute de către societățile de asigurări sau de piețele naționale și zonale, constituie o realitate remarcată de analiști². Analizele întreprinse evidențiază stările piețelor de asigurări în etape temporale luate ca bază de referință, iar aceste caracteristici de stare variază în timp și spațiu.

În contextul enunțat ne-am propus o extensie a perioadei supuse analizei pentru a identifica nu doar evoluția parametrilor în care s-au încadrat piețele internaționale ci și unele mutații ale mecanismelor de funcționare ale piețelor internaționale.

2. Piața internațională de asigurări în coordonatele realității la sfârșit și început de secol și mileniu.

O analiză cu privire la oricare piață de asigurări se încadrează în anumite coordonate de care nu se poate face abstracție. Acest fapt se vedește a fi corect și în raport cu piețele internaționale de asigurări. Așadar luând ca areal temporar, perioada 1994-2003, analiza întreprinsă vizează piețele internaționale de asigurări prin prisma coordonatelor esențiale: starea, dimensiunea, organizarea și caracterul concurenței.

2.1. Starea pieței internaționale de asigurări se relevă, principial, ca o piață concurențială prin structurile sale zonale și teritoriale. Într-o perioadă de 10 ani (1994-2003) structurile de piață și-au schimbat poziția.

Constatăm că în decursul a 10 ani, concurența acerbă în arealul structural al pieței internaționale de asigurări a produs mutații semnificative. În anul 1994 ordinea în topul continental situa piața asiatică de asigurări pe primul loc, urmată de piața americană și cea europeană. Din anul 2000 pe primul loc se situează piața americană de asigurări urmată de cea europeană și cea asiatică (Tabelul 1.).

Tabelul 1. Volumul primelor încasate pe regiuni geografice. Milioane USD

Regiuni	1994	1995	2000	2001	2002	2003
Europa	549.382	638.413	786.089	762.398	846.697	1.022.158
America	664.615	692.094	945.606	990.542	1.094.583	1.156.512
Asia	684.402	756.248	647.119	595.124	628.918	685.753
Oceania	34.221	31.574	38.946	35.637	37.469	45.280
Africa	20.013	25.079	27.145	24.551	24.805	30.968
Total	1.952.633	2.143.408	2.444.905	2.408.252	2.632.472	2.940.671

Surse: Sigma 3/2004; 6/2002;4/1997 Swiss RE

2.2. Dimensiunea pieței internaționale ar putea fi relevată prin numărul de societăți, tipologia lor, capitalul social, rezervele de prime, indemnizații și despăgubiri acordate, gradul de penetrare al asigurărilor în PIB, densitatea asigurărilor etc.

Datele pe care le avem la dispoziție ne facilitează relevarea dimensiunii pieței internaționale a asigurărilor prin prisma volumului de prime și densitatea asigurărilor pe locuitor (Tabelele 1, 2, 3, 4).

Din tabelul 1, reiese faptul că încasările de prime de pe mapamond evoluează ascendent, creșterea fiind de 988.038 milioane USD între 1994 -2003. Creșterea cea mai mare a fost înregistrată pe piața europeană, cu 472.776 milioane USD și cea americană cu 491.897 milioane USD.

² Vaghan Emmett, Vaghan Therese, *Essentials of risk management and insurance*, Ed. John Wiley and Sons, Inc., New York, 2001, p.598 și nom.

Lonherje Henri, *Economie et finance de l'assurance et de la ressource*, Dalloz, Paris, 1981, p.67-69;

Witenberg D., *La secteur des assurances en Europe; Situation et perspectives*, în *Problemes economiques*, nr.2246, Paris, 1991, p.24-32; Dessal Rene, *L'assurance dans trois pays de l'Est: U.R.S.S., Hongarie et Pologne*, în *problemes economique*, nr.2229, Paris, p.14-16; Văcărel I., Bercea Fl., *Asigurări și reasigurări*, Ed. Mashater, Buc.,1993,p.120-130, Lambert Denis – Claire, *Economie des assurance*, Ed. Economica, Paris, 1995, p. Ecole Nationale d'Assurances de Paris, *Manuel international de l'Assurance*, Economica, Paris,1999; Constantinescu D., *Conjunctura pieței mondiale a sigurărilor*, (2000, 20001, 2002), Colecția NAȚIONALĂ.

Tabelul 2. Volumul primelor încasate pe regiuni geografice în asigurările de viață
Milioane USD

Regiuni	1994	1995	2000	2001	2002
Europa	276.241	326.960	503.165	464.357	500.489
America	276.866	288.006	472.708	477.965	516.538
Asia	530.983	587.713	498.243	457.390	478.105
Oceania	19.970	16.471	23.803	21.199	20.841
Africa	13.797	17.477	20.482	18.267	18.087
Total	1.117.857	1.236.627	1.518.401	1.439.178	1.534.060

Surse: Sigma 3/2004; 6/2002;4/1997 Swiss RE

Așa cum se relevă în tabelele 2 și 3, creșterea încasărilor de prime la asigurările de viață de 554.657 milioane USD este mai mare decât creșterea primelor la asigurări non viață, de numai 433.381 milioane USD

Tabelul 3. Volumul primelor încasate pe regiuni geografice la asigurările non viață
Milioane USD

Regiuni	1994	1995	2000	2001	2002	2003
Europa	273.141	311.453	282.924	298.041	346.208	437.453
America	387.749	404.088	472.898	512.577	578.045	636.683
Asia	153.419	168.535	148.876	137.734	150.813	163.413
Oceania	14.251	15.103	15.143	14.438	16.628	21.824
Africa	6.216	7.602	6.663	6.284	6.718	8.784
Total	834.776	906.781	926.504	969.074	1.098.412	1.268.157

Surse: Sigma 3/2004; 6/2002;4/1997 Swiss RE

În structura pieței internaționale de asigurări identificăm piețe emergente ca fiind mai bine reprezentate la asigurările de viață de Europa, creșterea fiind de +308.464 milioane USD și America +243169 milioane USD. Asia a păstrat față de 1994 un nivel relativ apropiat și în 2003 creșterile sau scăderile fiind nesemnificative în raport cu volumul total al primelor încasate.

O raportare la arealul european al pieței asigurărilor se poate raporta la datele din Tabelul 4.

Tabelul 4. Volumul primelor încasate în Europa Mioane USD

Regiuni	2000	2001	2002	2003
Europa de vest	768.080	739.665	821.352	987.755
Marea Britanie	246.899	218.123	236.833	246.733
Franța	120.890	123.682	125.141	163.679
Germania	123.730	113.596	135.777	170.811
Italia	63.062	69.988	84.060	111.761
Elveția	29.943	31.442	35.542	40.760
Europa centrală și de est	18.009	22.733	25.345	34.402
România	311	344	572	795
Rusia	6.072	9.470	9.584	14.088
Bulgaria	183	220	296	387
Ungaria	1.320	1.450	1.896	2.454
Serbia	532	279	352	436

Surse: Sigma 3/2004; 6/2002;4/1997 Swiss RE

Referințele la perioada 2000-2003 evidențiază o structură a încasărilor din prime disproporționată între Europa de Vest și Europa Centrală și de Est, ultima realizând doar 2% din totalul primelor încasate la nivelul continentului.

Densitatea asigurărilor la nivel internațional este evidențiată în tabelul 5.

Tabelul 5. Prime nete/capita exprimate în USD

	2001	2002	2003
Media mondială	393	422	470
Elveția	4342	4922	5660
Marea Britanie	3394	3879	4058
Japonia	3507	3498	3771
Irlanda	2466	2703	3669
Statele Unite	3266	3462	3638
Franța	1899	2064	2698
Germania	1349	1627	2051
Ungaria	142	33	343
Rusia	66	67	98
Bulgaria	28	43	49
Serbia	26	33	40
România	15	22	36

Surse: Sigma 3/2004; 6/2002 Swiss RE

3. Tendințe pe piețele internaționale de asigurări.

Evoluția actuală a omenirii este marcată de o tendință pregnantă de globalizare reflectată în toate domeniile: de la libera circulație a persoanelor la globalizarea schimburilor economice. Aceste elemente alături de tendințele de creștere demografică încălzire globală, dezvoltare tehnologică accentuează pericolele care planează asupra societății.

Lumea prezentă generează schimbări care apar cu o frecvență tot mai ridicată. Efecte lor devin tot mai mari (și tot mai greu de suportat) atât prin prisma riscurilor vechi tot mai numeroase, datorită expunerii superioare la risc cât și datorită apariției unei game noi (mai variate) de riscuri tehnologice a căror viteză de penetrare în plan mondial este în creștere. Datorită fenomenului globalizării efectele variatelor riscuri pot avea o extensie teritorială largă într-un timp foarte scurt, deci cu probabile efecte materiale (financiare) mai mari.

Această perspectivă izvorăște din evoluția explozivă a cunoștințelor științifice, de unde capacitatea de a genera tehnologii tot mai complexe și mai reduse ca dimensiuni, cu efecte benefice, dar și cu pericole ascunse greu de identificat și evaluat.

Acest context este dublat de o tendință de globalizare economică în care presiunea companiilor multinaționale asupra economiilor naționale se manifestă accentuat atât la nivel general cât și la nivelul pieței asigurărilor.

La nivelul sectorului asigurărilor tendința de globalizare este puternic accentuată de specificul manifestării riscurilor și de condițiile ce se impun a fi îndeplinite pentru a asigura o protecție eficientă împotriva lor prin crearea unei extensii teritoriale și numerice cât mai cuprinzătoare.

Globalizarea în sectorul asigurărilor se manifestă în special în două direcții: prin importul și exportul de asigurări, prin încheierea de asigurări la societăți de asigurare străine care și-au stabilit sediul într-o țară străină, sau prin intrarea pe piețele naționale a unor societăți de asigurări străine (fie prin înființarea de filiale, fie prin participarea la capitalul societăților autohtone).

Potrivit OECD exporturile de asigurări așa cum au fost ele definite anterior se ridică la suma de 44 miliarde de dolari³, ceea ce comparat cu valoarea primelor totale de pe piața mondială nu reprezintă o valoare semnificativă.

Totuși dacă analizăm diferitele piețe naționale constatăm că o pondere importantă a cotelor de piață deținute de diverși asigurători aparțin unor asigurători străini.

³ Anne Harrison, *Providing services to foreign nationals*, OECD, 2003, p. 34

De exemplu în Marea Britanie potrivit Asociației Asigurătorilor din Marea Britanie între primii șase asigurători, trei sunt asigurători străini care dețin o pondere de cca. 13% din totalul primelor încasate (Tabelul 6.).

Tabelul 6. Clasamentul societăților de asigurări din Marea Britanie la sectorul asigurărilor de bunuri

Totalul primelor nete subscrise în asigurările generale*	prime (£milioane)	
	2003	2002
AVIVA	5.405	5,000
RBS Group	3.767	3,375
Royal & SunAlliance	2.726	3,209
Zurich Financial Services	2.547	2,350
AXA	2.392	2,215
Allianz Cornhill	1.352	1,182
BUPA	1.240	1,161
NFU Mutual	715	816
Co-operative Insurance Society	636	648
Lloyds TSB	588	532
GE Insurance	574	508
Fortis Insurance Company	521	478
Barclays	498	337
Legal & General	387	304
Munich Re	370	236
HBOS	360	293
Groupama Insurance Group	358	486
Share of Largest 5 Companies:	56,10%	51,38%
Share of Largest 10 Companies:	71,19%	70,57%
Share of Largest 20 Companies:	84,48%	83,40%
Total Net Written Premium:	£30,015m	£28,278m

* Sursa: Association of British Insurers

Și în Franța prezența unor asigurători străini în primele 10 companii de asigurare este importantă. Filiale ale asigurătorilor străini sau companii deținute de aceștia controlează în medie cca. 19,7% din piața franceză a asigurărilor⁴ (26% din piața asigurărilor de bunuri și 16% din piața asigurărilor de viață), iar numărul societăților de asigurare străine autorizate să opereze în Franța, în urma acordurilor privind libera mișcare a serviciilor este de 709 iar numărul societăților franceze de asigurări este de 486. De asemenea portofoliul de acțiuni al unuia dintre principalii asigurători francezi AGF este deținut în proporție de 51% de grupul Allianz AG sau asigurători precum Grupama acționează atât pe piața franceză cât și pe piața britanică a asigurărilor.

Pe de altă parte societățile franceze de asigurări operează și pe piețele externe obținând o parte importantă a primelor încasate de pe alte piețe decât cea franceză. De exemplu AXA a încasat în 2003 prime de cca. 71 miliarde Euro din care doar 15 au fost obținute de pe piața franceză (Tabelul 7.).

Tabelul 7. Clasamentul societăților de asigurări din Franța în 2003 Miliarde EURO

Prime încasate	TOTAL	Viata	Nonviata
AXA	15,5	10,9	4,6
CNP	18,6	17,2	1,4
AGF	9,6	5,3	4,3
Groupama	10,5	3,6	6,9
Predica/Pacifica	11,4	10,7	0,7

⁴ French insurance in 2003, Federation francaise des societes d'assurance, p. 49

Generali France	9,5	6,1	3,4
BNP Paribas Assurance	6,6	6,6	0
Sogecap	5,7	5,7	0
ACM	4,9	3,7	1,2
UAF	4,1	3,9	0,2

În concluzie, realitățile pe piețele internaționale de asigurări reflectă, pe lângă evoluții ascendente, concurență acerbă, iar perspectivele nu pot fi desprinse de fenomenul complex al globalizării cu efecte bănuite și nebaneuite.

Bibliografie

1. Constantinescu D., „Conjunctura pieței mondiale a asigurărilor”, (2000, 20001, 2002), Colecția NAȚIONALĂ.
2. Dessal Rene, „L’assurance dans trois pays de l’Est: U.R.S.S., Hongarie et Pologne”, în problemes economiques, nr.2229, Paris
3. Ecole Nationale d’Assurance., „Manuel Internațional de l’Assurance”, Economica, Paris
4. Harrison Anne, „Providing services to foreign nationals”, OECD, 2003
5. Lambert Denis – Claire, „Economie des assurance”, Ed. Economica, Paris, 1995,
6. Lonherje Henri, „Economie et finance de l’assurance et de la reassurance”, Dalloz, Paris, 1981
7. Vanghan Emmett, Vanghan Therese, „Essentials of risk management and insurance”, Ed. John Wiley and Sons, Inc., New York, 2001.
8. Văcărel I., Bercea Fl., „Asigurări și reasigurări”, Ed. Mashater, Buc.,1993,p.120-130,
9. Witenberg D., „La secteur des assurances en Europe; Situation et perspectives”, în Problemes economiques, nr.2246, Paris, 1991
10. *** „French insurance in 2003”, Federation francaise des societates d’assurance, 2004